

Copyright©2019 Editura Hamangiu SRL

Editură de prestigiu recunoscut în domeniul științelor sociale CNATDCU

Toate drepturile rezervate Editurii Hamangiu

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată

fără acordul scris al Editurii Hamangiu

Editura Hamangiu:

Str. Mitropolit Filaret nr. 39-39A, Sector 4, București, O.P. 5, C.P. 91

Tel./Fax: 021.336.04.43; 031.805.80.21;

Vânzări: 021.336.01.25; 031.425.42.24

E-mail: redactia@hamangiu.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

UNGUREANU, CARMEN TAMARA

Drept civil : partea generală : persoanele / prof. univ. dr. Carmen Tamara Ungureanu, asist. univ. dr. Ionuț-Alexandru Toader. - Ed. a 4-a. - București : Editura Hamangiu, 2019

Conține bibliografie

Index

ISBN 978-606-27-1384-3

I. Toader, Ionuț-Alexandru

34

La elaborarea lucrării au fost avute în vedere actele normative publicate până la data de **1 octombrie 2019**.

Prof. univ. dr. **Carmen Tamara Ungureanu**

Asist. univ. dr. **Ionuț-Alexandru Toader**

Facultatea de Drept a Universității

„Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Drept civil

Partea generală. Persoanele

Ediția a 4-a, revizuită și adăugită de
asist. univ. dr. Ionuț-Alexandru Toader

Editura
Hamangiu
2019

SAFTA-ROMANO, E., *Drept civil...* – SAFTA-ROMANO, E., *Drept civil. Obligații. Curs teoretic și practic*, vol. I, Ed. Intelrom, Piatra Neamț, 1991

SAFTA-ROMANO, E., *Dreptul de proprietate...* – SAFTA-ROMANO, E., *Dreptul de proprietate privată și publică în România*, Ed. Graphix, Iași, 1994

STOICA, V., *Drept civil...* – STOICA, V., *Drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. C.H. Beck, București, 2009

TUDURACHE, D.C., *Acțiunea...* – TUDURACHE, D.C., *Acțiunea în revendicare în textele Noului Cod civil, în Noile Coduri ale României*, Ed. Universul Juridic, București, 2011

ȚIȚ, N.H., *Executarea silită...* – ȚIȚ, N.H., *Executarea silită. Partea generală*, Ed. Hamangiu, București, 2016

UNGUREANU, C.T., *Încetarea existenței...* – UNGUREANU, C.T., *Încetarea existenței persoanei fizice și efectele acesteia în Codul civil (Legea nr. 287/2009)*, în *Dreptul* nr. 6/2012

VASILESCU, P., *Drept civil. Obligații...* – VASILESCU, P., *Drept civil. Obligații – în reglementarea noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012

VASILESCU, P., *Actul juridic...* – VASILESCU, P., *Actul juridic*, în REGHINI, I., DIACONESCU, Ș., VASILESCU, P., *Introducere în dreptul civil*, Ed. Hamangiu, București, 2013

Cuprins

Capitolul I. Noțiuni introductive	1
Secțiunea 1. Definiția dreptului civil	1
Secțiunea a 2-a. Delimitarea dreptului civil	5
§1. Criterii de delimitare	5
1.1. Obiectul de reglementare	5
1.2. Metoda de reglementare	6
1.3. Caracterul normelor juridice (al regulilor de drept)	6
1.4. Natura sancțiunilor	9
1.5. Calitatea subiectelor	9
1.6. Principiile proprii ale ramurii	10
1.6.1. Principiul proprietății	11
1.6.2. Principiul egalității în fața legii civile	12
1.6.3. Principiul îmbinării intereselor personale cu interesele generale	13
1.6.4. Principiul garantării și ocrotirii drepturilor subiective civile	14
Secțiunea a 3-a. Izvoarele dreptului civil	15
§1. Noțiune	15
§2. Clasificare	15
2.1. Izvoare formale	16
2.1.1. Legea	17
2.1.2. Uzanțele	21
2.1.3. Principiile generale ale dreptului	22
2.2. Izvoare neformale	23
2.2.1. Jurisprudența	23
2.2.2. Doctrina	28
2.2.3. Morala sau regulile de conviețuire	28
Secțiunea a 4-a. Aplicarea normei juridice civile	28
§1. Aplicarea normei juridice civile în timp	29
1.1. Principiul neretroactivității	33
1.2. Principiul aplicării imediate a normei juridice civile noi	36
§2. Aplicarea normei juridice civile în spațiu	38
§3. Aplicarea normei juridice civile asupra persoanelor	39
Secțiunea a 5-a. Interpretarea normelor juridice civile	40
§1. Necesitatea interpretării	40
§2. Clasificare	42
2.1. În raport de persoana care face interpretarea și de forța juridică a interpretării	42

2.2. În raport de metodele folosite la interpretarea normelor juridice civile	44
2.3. În raport de rezultatul la care se ajunge prin interpretare	50
Grile și întrebări de evaluare	54
Capitolul al II-lea. Raportul juridic civil	61
<i>Secțiunea 1. Definiția, caracterele și izvoarele raportului juridic civil</i>	<i>61</i>
§1. Definiție	61
§2. Caractere	61
§3. Izvoare	62
<i>Secțiunea a 2-a. Structura raportului juridic civil</i>	<i>64</i>
§1. Subiectele raportului juridic civil	65
1.1. Noțiune	65
1.2. Individualizarea subiectelor raportului juridic civil	65
1.3. Pluralitatea subiectelor raportului juridic civil	67
1.4. Schimbarea subiectelor raportului juridic civil	71
1.5. Capacitatea subiectelor raportului juridic civil	78
1.5.1. Noțiune	78
1.5.2. Persoana fizică	79
1.5.2.1. Capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu	80
1.5.2.2. Capacitatea delictuală	81
1.5.2.3. Începutul capacității juridice	82
1.5.2.4. Încetarea capacității juridice	85
1.5.2.5. Noțiunea de incapacitate și de incapabil	95
1.5.2.6. Felurile incapacității	97
1.5.2.7. Capacitatea deplină de exercițiu	111
1.5.3. Persoana juridică	112
1.5.3.1. Capacitatea de folosință	112
1.5.3.2. Capacitatea de exercițiu	115
§2. Conținutul raportului juridic civil	116
2.1. Noțiune	117
2.2. Clasificarea drepturilor subiective civile	118
2.2.1. Drepturi absolute și drepturi relative	118
2.2.2. Drepturi patrimoniale și drepturi personale nepatrimoniale	119
2.2.3. Drepturi principale și drepturi accesorii	122
2.2.4. Drepturi simple și drepturi afectate de modalități	127

2.3. Recunoașterea, exercitarea și apărarea drepturilor subiective civile	128
2.4. Clasificarea obligațiilor civile	133
2.4.1. Obligații care se nasc din acte juridice sau din fapte juridice	134
2.4.2. Obligații civile în funcție de obiectul lor	136
2.4.3. Obligații perfecte și obligații imperfecte	137
2.4.4. Obligații obișnuite, reale și opozabile terților	138
2.4.5. Obligații simple și obligații complexe	138
§3. Obiectul raportului juridic civil	139
3.1. Definiție	139
3.2. Clasificarea bunurilor	142
3.2.1. După calitatea titularului din al cărui patrimoniu fac parte	142
3.2.2. După posibilitatea de a face obiectul unor acte juridice civile	143
3.2.3. După natura bunurilor și calificarea dată lor de lege	144
3.2.4. După modul în care sunt determinate	147
3.2.5. După cum se pot sau nu se pot schimba unele cu altele	148
3.2.6. După cum întrebuințarea bunurilor conduce sau nu la consumarea substanței lor	149
3.2.7. După posibilitatea împărțirii bunurilor, fără a li se schimba destinația	150
3.2.8. După corelația dintre bunuri	151
3.2.9. După cum bunurile sunt producătoare de fructe sau nu	152
Grile și întrebări de evaluare	154
Capitolul al III-lea. Actul juridic civil	169
<i>Secțiunea 1. Noțiune</i>	<i>169</i>
<i>Secțiunea a 2-a. Clasificarea actelor juridice civile</i>	<i>170</i>
§1. După numărul părților	171
§2. După scopul urmărit la încheierea lor	172
§3. După momentul în care își produc efectele	175
§4. După modul lor de formare	175
§5. După efectele pe care le produc	177
§6. După importanța actului juridic în raport cu un bun sau cu un patrimoniu	177

§7. După rolul recunoscut de lege voinței părților în determinarea conținutului actelor juridice	179
§8. După corelația dintre ele	180
§9. După posibilitatea încadrării lor juridice în unul dintre tipurile de acte juridice reglementate expres de lege	180
§10. După modul de încheiere a actelor juridice civile	181
§11. După modul de executare	182
<i>Secțiunea a 3-a. Condițiile actului juridic civil</i>	183
§1. Definiție și clasificare	183
§2. Condițiile de formare și de validitate a actului juridic	185
2.1. Capacitatea	185
2.2. Consimțământul	186
2.2.1. Definiție	186
2.2.2. Legătura dintre consimțământ și voința juridică	186
2.2.3. Corelația dintre voința internă și voința declarată	186
2.2.4. Condițiile de valabilitate a consimțământului	187
2.2.5. Viciile de consimțământ	193
2.2.5.1. Eroarea	193
2.2.5.2. Dolul	201
2.2.5.3. Violența	206
2.2.5.4. Leziunea	210
2.3. Obiectul actului juridic civil	216
2.3.1. Noțiune	216
2.3.2. Condiții de validitate generale	216
2.3.2.1. Obiectul trebuie să existe	216
2.3.2.2. Obiectul trebuie să fie determinat sau determinabil	217
2.3.2.3. Obiectul trebuie să fie posibil	218
2.3.2.4. Obiectul trebuie să fie în circuitul civil	219
2.3.2.5. Obiectul trebuie să fie licit și moral	220
2.3.3. Condiții de validitate speciale	220
2.3.3.1. Obiectul să constituie un fapt personal al celui care se obligă	220
2.3.3.2. Cel care se obligă trebuie să fie titularul dreptului	221
2.4. Cauza actului juridic civil	223
2.4.1. Noțiune	223
2.4.2. Elementele cauzei	223
2.4.3. Condiții de validitate	224
2.4.3.1. Cauza trebuie să existe	225

2.4.3.2. Cauza trebuie să fie licită și morală	225
2.5. Forma actului juridic civil	227
2.5.1. Principiul autonomiei de voință	227
2.5.2. Noțiunea de formă a actului juridic civil și felurile ei	228
2.5.2.1. Forma cerută pentru validitatea actului juridic civil	228
2.5.2.2. Forma cerută pentru probarea actului juridic	231
2.5.2.3. Forma cerută pentru opozabilitate față de terți	232
§3. Condițiile de eficacitate a actului juridic civil. Modalitățile actului juridic civil	233
3.1. Termenul	234
3.1.1. Noțiune	234
3.1.2. Clasificare	235
3.1.3. Efectele termenului	237
3.2. Condiția	239
3.2.1. Noțiune	239
3.2.2. Clasificare	239
3.2.3. Reguli cu privire la realizarea sau nerealizarea condiției	242
3.2.4. Efectele condiției	243
3.2.5. Diferențe între termen și condiție	245
3.3. Sarcina	245
3.3.1. Noțiune	245
3.3.2. Clasificare	246
3.3.3. Efectele neexecutării sarcinii	247
3.3.4. Diferența dintre sarcină și condiție	247
<i>Secțiunea a 4-a. Interpretarea actului juridic civil</i>	247
§1. Noțiune	247
§2. Reguli de interpretare	248
<i>Secțiunea a 5-a. Efectele actului juridic civil</i>	250
§1. Noțiune	250
§2. Principiile efectelor actului juridic	250
2.1. Principiul forței obligatorii	250
2.2. Principiul irevocabilității	253
2.3. Principiul relativității efectelor actului juridic civil	254
2.3.1. Succesorii	256
2.3.2. Creditorii chirografari	258
2.3.3. Excepții de la principiul relativității	259

Secțiunea a 6-a. Reprezentarea în actele juridice civile	263
§1. Noțiune	263
§2. Clasificare	263
2.1. Reprezentarea legală, reprezentarea convențională și reprezentarea judiciară	263
2.1.1. Reprezentarea legală	264
2.1.2. Reprezentarea judiciară	265
2.1.3. Reprezentarea convențională	266
2.2. Reprezentarea generală și reprezentarea specială	266
§3. Forma împuternicirii reprezentării	267
§4. Condițiile reprezentării	267
4.1. Împuternicirea de a reprezenta	267
4.2. Intenția de a reprezenta	269
4.3. Voința valabilă a reprezentantului	270
§5. Efectele reprezentării	271
§6. Încetarea reprezentării	271
Secțiunea a 7-a. Nulitatea actului juridic civil	273
§1. Definiție și funcții	273
1.1. Definiție	273
1.2. Funcțiile nulității	273
§2. Clasificarea nulităților	274
2.1. Nulitatea absolută și nulitatea relativă	275
2.1.1. Regimul juridic al nulității absolute	276
2.1.2. Regimul juridic al nulității relative	277
2.1.3. Confirmarea	278
2.2. Nulitatea totală și nulitatea parțială	280
2.3. Nulitatea expresă și nulitatea virtuală	281
2.4. Nulitatea de fond și nulitatea de formă	281
2.5. Nulitatea de drept și nulitatea judiciară	282
2.6. Nulitatea amiabilă și nulitatea judiciară	282
§3. Cauzele de nulitate	283
§4. Efectele nulității	284
4.1. Principiile efectelor nulității	285
4.1.1. Principiul retroactivității efectelor nulității	285
4.1.2. Principiul repunerii părților în situația anterioară (<i>restitutio in integrum</i>)	286
4.1.2.1. Excepții	287
4.1.2.2. Restituirea prestațiilor	288
4.1.3. Principiul anulării actului subsecvent ca urmare a anulării actului inițial (<i>resolutio iure dantis, resolvitur ius accipientis</i>)	289

4.2. Principii care înlătură nulitatea	292
4.2.1. Principiul conversiunii actului juridic	292
4.2.1.1. Condiții	293
4.2.1.2. Aplicații	293
4.2.2. Principiul validității aparenței în drept	294
4.2.3. Principiul răspunderii civile delictuale	295
§5. Delimitarea nulității de alte cauze de ineficacitate	
a actului juridic	295
5.1. Rezoluțiunea	296
5.2. Rezilierea	296
5.3. Revocarea	296
5.4. Reducțiunea	297
5.5. Caducitatea	297
5.6. Inopozabilitatea	297
5.7. Clauzele considerate nescrise	298
Grile și întrebări de evaluare	301
Capitolul al IV-lea. Dovada drepturilor civile (probele)	325
Precizare	325
<i>Secțiunea 1. Noțiunea, obiectul, sarcina și importanța probei. Reguli de admisibilitate</i>	<i>326</i>
§1. Noțiune	326
§2. Obiectul probei	327
§3. Sarcina probei	328
§4. Importanța probei	329
§5. Reguli de admisibilitate	330
<i>Secțiunea a 2-a. Mijloacele de probă</i>	<i>330</i>
§1. Înscrierile	331
1.1. Noțiune și clasificare	331
1.2. Înscrișul autentic	333
1.3. Înscrișul sub semnătură privată	336
1.3.1. Noțiune	336
1.3.2. Formalitatea multiplului exemplar	337
1.3.3. Formalitatea „bun și aprobat”	339
1.3.4. Forța probantă	340
1.3.5. Data	341
1.3.6. Înscrișuri asimilate de lege înscrișului sub semnătură privată	342
1.3.7. Înscrișul pe suport informatic și înscrișul în formă electronică	342

1.4. Înscrisurile nepreconstituite	346
1.4.1. Mențiunile făcute de creditor pe titlul de creanță	347
1.4.2. Registrele și hârtiile domestice	347
1.4.3. Registrele profesioniștilor	348
1.4.4. Scrisorile	348
1.4.5. Alte categorii de înscrisuri	349
§2. Mărturia (proba cu martori)	349
2.1. Noțiune. Trăsături	349
2.2. Categorii de persoane ce nu pot depune mărturie	351
2.3. Admisibilitatea probei cu martori	352
2.3.1. Interdicția de a se dovedi cu martori existența actelor juridice al căror obiect are o valoare mai mare de 250 de lei	352
2.3.2. Interdicția de a se dovedi cu martori împotriva și peste cuprinsul unui înscris, precum și împotriva sau peste ceea ce s-ar pretinde că s-ar fi spus înainte, în timpul sau în urma întocmirii lui, chiar dacă legea nu cere forma scrisă pentru dovedirea actului juridic respectiv	353
2.3.3. Excepții	353
2.3.4. Puterea doveditoare	354
§3. Prezumțiile	355
3.1. Noțiune	355
3.2. Clasificare	356
3.2.1. Prezumțiile legale	356
3.2.2. Prezumțiile judiciare	358
§4. Mărturisirea	358
4.1. Noțiunea și caracterul juridic al mărturisirii	358
4.2. Felurile mărturisirii	360
4.3. Interogatoriul	361
§5. Expertiza	362
§6. Mijloacele materiale de probă	363
§7. Cercetarea la fața locului	364
Grile și întrebări de evaluare	365
Capitolul al V-lea. Prescripția extinctivă	371
<i>Secțiunea 1. Considerații generale</i>	371
§1. Noțiune	371
§2. Sediul materiei	372

§3. Caracterul normelor	373
§4. Natura juridică	377
§5. Funcțiile prescripției extinctive	378
§6. Efectul prescripției extinctive	378
§7. Principiile efectului prescripției extinctive	379
<i>Secțiunea a 2-a. Domeniul prescripției extinctive</i>	381
§1. Domeniul prescripției extinctive în cadrul drepturilor patrimoniale	381
1.1. Drepturile de creanță	381
1.2. Drepturile reale accesorii	382
1.3. Drepturile reale principale	382
§2. Domeniul prescripției extinctive în cadrul drepturilor nepatrimoniale	385
§3. Probleme speciale referitoare la domeniul prescripției extinctive	386
3.1. Valorificarea dreptului subiectiv civil pe calea excepției	386
3.2. Acțiunea în constatare	387
3.3. Acțiunile mixte	387
3.4. Dualitatea de acțiuni	388
3.5. Acțiuni privind un drept secundar	388
3.6. Acțiuni în repararea unui prejudiciu moral	389
3.7. Acțiuni în restituirea prestațiilor executate în baza unui act juridic anulat (desființat)	389
<i>Secțiunea a 3-a. Termenele de prescripție extinctivă</i>	390
§1. Noțiune	390
§2. Clasificare	390
2.1. Termenul general	390
2.2. Termene speciale	391
<i>Secțiunea a 4-a. Cursul prescripției extinctive</i>	392
§1. Începutul prescripției extinctive	392
1.1. Regula generală	392
1.2. Reguli speciale	393
§2. Suspendarea prescripției extinctive	400
2.1. Noțiune	400
2.2. Cauzele de suspendare	400
2.3. Efectele suspendării prescripției extinctive	404
§3. Întreruperea prescripției extinctive	406
3.1. Noțiune	406
3.2. Cauzele de întrerupere	406
3.3. Efectele întreruperii prescripției extinctive	410

§4. Repunerea în termenul de prescripție extinctivă	411
4.1. Noțiune	411
4.2. Cauzele de repunere în termen	412
4.3. Efectul repunerii în termen	413
§5. Împlinirea prescripției extinctive	413
<i>Secțiunea a 5-a. Delimitarea prescripției extinctive</i>	414
§1. Uzucapiunea (prescripția achizitivă)	414
§2. Termenul extinctiv, ca modalitate a actului juridic civil	414
§3. Decăderea	415
Grile și întrebări de evaluare	417
 Capitolul al VI-lea. Persoanele	431
Subcapitolul I. Persoana fizică	431
<i>Secțiunea 1. Individualizarea persoanei fizice</i>	431
Subsecțiunea 1. Noțiune	431
Subsecțiunea a 2-a. Mijloace de individualizare	432
§1. Numele	432
1.1. Noțiune	432
1.2. Dobândirea (stabilirea) numelui și a prenumelui	434
1.2.1. Numele și prenumele copilului din căsătorie	434
1.2.2. Numele și prenumele copilului din afara căsătoriei	436
1.2.3. Numele și prenumele copilului născut din părinți necunoscuți	437
1.3. Modificarea numelui de familie	437
1.3.1. Schimbări în filiația persoanei fizice	437
1.3.2. Schimbări determinate de instituția adopției	439
1.3.3. Schimbări determinate de instituția căsătoriei	440
1.4. Schimbarea numelui de familie și a prenumelui pe cale administrativă	442
1.5. Retranscrierea numelui de familie și a prenumelui	446
1.6. Alte mijloace de individualizare, asemănătoare numelui	447
1.6.1. Pseudonimul	447
1.6.2. Porecla	447
1.6.3. Codul numeric personal	448
1.6.4. Identificarea pe baza amprentelor genetice	449

§2. Domiciliul	449
2.1. Noțiune	449
2.2. Caractere juridice	450
2.3. Felurile domiciliului	451
2.3.1. Domiciliul de drept comun	451
2.3.2. Domiciliul legal	451
2.3.3. Domiciliul ales sau convențional	453
2.3.4. Domiciliul profesional	455
2.3.5. Reședința	455
2.4. Importanța domiciliului	456
§3. Starea civilă	456
3.1. Noțiune	456
3.2. Conținutul stării civile	457
3.2.1. Calități privind filiația persoanei fizice	458
3.2.1.1. Noțiunea de filiație	458
3.2.1.2. Felurile filiației	459
3.2.2. Calități privind starea conjugală a persoanei fizice	465
3.2.3. Sexul	467
3.2.4. Cetățenia	467
3.2.5. Vârsta	468
3.3. Sursele stării civile	468
3.3.1. Faptele de stare civilă	468
3.3.2. Actele juridice de stare civilă	474
3.3.3. Hotărârile judecătorești	477
3.4. Actele de stare civilă (ca înscrisuri)	478
3.4.1. Noțiune	478
3.4.2. Anularea, modificarea și completarea actelor de stare civilă și a mențiunilor de pe acestea	478
3.4.3. Rectificarea actelor de stare civilă	480
3.4.4. Reconstituirea și întocmirea ulterioară a actelor de stare civilă	480
3.5. Înregistrările de stare civilă	481
3.6. Proba stării civile	483
<i>Secțiunea a 2-a. Ocrotirea persoanei fizice prin mijloace de drept civil</i>	485
§1. Protecția incapacabililor	485
1.1. Protecția minorului	485
1.1.1. Autoritatea părintească	486
1.1.1.1. Noțiune	486

1.1.1.2. Conținut	486
1.1.1.3. Locuința copilului	487
1.1.1.4. Exercițarea autorității părintești	487
1.1.1.5. Soluționarea neînțelegerilor dintre părinți	489
1.1.1.6. Răspunderea părinților	489
1.1.1.7. Încetarea autorității părintești	491
1.1.2. Măsurile de protecție specială a minorului	491
1.1.3. Tutela	493
1.1.3.1. Noțiuni	493
1.1.3.2. Caractere juridice	494
1.1.3.3. Principii	495
1.1.3.4. Cazuri de instituire	496
1.1.3.5. Tutorele	496
1.1.3.6. Consiliul de familie	501
1.1.3.7. Exercițarea tutelei	503
1.1.3.8. Răspunderea tutorelui	510
1.1.3.9. Încetarea tutelei	511
1.1.4. Curatela specială a minorului	513
1.2. Protecția persoanelor fizice cu tulburări psihice	514
1.2.1. Protecția persoanelor cu tulburări psihice, potrivit Legii nr. 487/2002	514
1.2.1.1. Noțiunea de persoană cu tulburări psihice	514
1.2.1.2. Internarea într-o unitate de psihiatrie	514
1.2.1.3. Tratamentul medical obligatoriu	518
1.2.2. Protecția interzișilor judecătorești	519
1.2.2.1. Noțiunea de interdicție judecătorească	519
1.2.2.2. Persoanele care pot fi puse sub interdicție judecătorească	520
1.2.2.3. Condițiile punerii sub interdicție	521
1.2.2.4. Procedura punerii sub interdicție	522
1.2.2.5. Efectele punerii sub interdicție	524
1.2.2.6. Actele juridice ale interzisului	526
1.2.2.7. Încetarea interdicției	527
§2. Protecția unor categorii de persoane capabile.	
Curatela	528
2.1. Noțiuni	528
2.2. Felurile curatelei	528
2.3. Cazuri de curatelă	528
2.4. Instanța competentă	529

2.5. Persoanele care pot fi curator	529
2.6. Persoanele care pot solicita instituirea curatelei	529
2.7. Numirea curatorului	530
2.8. Capacitatea de exercițiu a celui reprezentat de curator	530
2.9. Încetarea curatelei	530
Subcapitolul al II-lea. Persoana juridică	530
<i>Secțiunea 1. Noțiunea și elementele constitutive ale persoanei juridice</i>	<i>530</i>
§1. Noțiune	530
§2. Elementele constitutive ale persoanei juridice	531
2.1. Organizarea proprie, de sine stătătoare	532
2.2. Patrimoniul propriu	532
2.3. Scopul propriu	534
<i>Secțiunea a 2-a. Clasificarea persoanelor juridice</i>	<i>535</i>
§1. Persoane juridice de drept public și persoane juridice de drept privat	535
1.1. Persoanele juridice de drept public	535
1.2. Persoanele juridice de drept privat	536
§2. Persoane juridice cu scop lucrativ și fără scop lucrativ	537
§3. Persoane juridice române și persoane juridice străine	538
§4. Persoane juridice înființate prin actul de înființare al organului competent și persoane juridice înființate prin actul de înființare al celor care o constituie, autorizat	538
§5. Persoane juridice pe durată nedeterminată și persoane juridice pe durată determinată	538
§6. Persoane juridice cu sediul în România și persoane juridice cu sediul în străinătate	538
<i>Secțiunea a 3-a. Identificarea persoanei juridice</i>	<i>539</i>
§1. Atributele generale de identificare	539
1.1. Denumirea	539
1.2. Sediul	540
1.3. Naționalitatea	541
1.4. Contul bancar	541
§2. Atributele speciale de identificare	542
2.1. Codul unic de înregistrare	542
2.2. Capitalul social	542
2.3. Firma	543

2.4. Marca	543
Secțiunea a 4-a. Regimul persoanei juridice	544
§1. Înființarea persoanei juridice	544
1.1. Moduri de înființare	544
1.2. Nulitatea persoanei juridice	547
1.2.1. Cauzele de nulitate	547
1.2.2. Regimul juridic al nulității	547
1.2.3. Efectele nulității	548
1.3. Funcționarea persoanei juridice	549
1.3.1. Reguli de funcționare	550
1.3.2. Nulitatea actelor emise de organele persoanei juridice	551
1.3.3. Răspunderea pentru actele și faptele persoanei juridice	552
§2. Reorganizarea persoanei juridice	554
2.1. Noțiune	554
2.2. Moduri de reorganizare	554
2.2.1. Fuziunea	555
2.2.2. Divizarea	556
2.2.3. Transformarea	558
2.3. Opoziția	558
§3. Încetarea persoanei juridice	559
3.1. Noțiune și moduri de încetare	559
3.2. Dizolvarea persoanei juridice	560
3.3. Desființarea persoanei juridice	562
Grile și întrebări de evaluare	563
Răspunsuri la grile	583
Bibliografie	587
Index	597

Capitolul I. Noțiuni introductive

Secțiunea 1. Definiția dreptului civil

Omul este o ființă socială. În satisfacerea intereselor sale individuale, el întreprinde acțiuni, intrând în raporturi cu alți oameni și cu societatea din care face parte. Conduita sa nu ține însă exclusiv de voința proprie, ci este dirijată de anumite reguli (norme). În primul rând, intervin regulile moralei și cele moral-religioase, a căror nerespectare atrage doar o sancțiune de ordin moral, la nivelul conștiinței fiecărui individ. Regulile de drept (sau, altfel spus, normele juridice) îngrădesc acțiunile/inacțiunile omului, în sensul că acestuia îi este permis sau interzis să acționeze într-un fel sau altul în satisfacerea intereselor sale, în funcție de respectarea intereselor celorlalți.

Omul, societatea și legea se află într-o strânsă legătură prin care se creează astfel o interdependență necesară evoluției. Astfel, omul, alături de alți indivizi, creează o societate ce are la bază norme juridice necesare dezvoltării intereselor personale, cât și generale. Stabilitatea și dezvoltarea unei societăți se bazează pe respectarea normelor juridice, cât și pe adaptarea acestora conform cerințelor relațiilor sociale. Norma juridică este edictată de către legiuitor, care, la rândul său, este format dintr-un colectiv de oameni și are ca principal destinatar omul privit ca individ în cadrul unei societăți.

Dreptul reprezintă totalitatea normelor care reglementează acțiunile omului în societate și a căror respectare este asigurată prin forța coercitivă a statului^[1] (adică statul, prin organele sale competente, îi sancționează pe cei care nu le respectă). Acesta este așa-numitul *drept pozitiv*, adică existent la un moment dat într-o anumită societate și concretizat în legi scrise sau obiceiuri, care este, în toate cazurile, obligatoriu. El se aplică tuturor și mai poartă denumirea de *drept obiectiv*^[2].

Conchidem astfel că dacă dreptul pozitiv reprezintă totalitatea reglementărilor juridice aflate în vigoare într-un stat la un moment dat, *per*

^[1] A se vedea O. UNGUREANU, *Drept civil. Introducere*, ed. a 6-a, Ed. Rosetti, București, 2002, p. 13; C. MUNTEANU, O. UNGUREANU, *Drept civil. Partea generală*, Ed. Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2011, p. 8.

^[2] A se vedea O. UNGUREANU, *op. cit.*, p. 14.

Respect pentru oameni și cărți

a *contrario*, totalitatea normelor juridice ieșite din vigoare (pasive) din cadrul aceluiași stat reprezintă dreptul negativ^[1].

La baza dreptului pozitiv stă un complex de reguli fundamentale, noțiuni universale de drept, „produsul experienței colective a tuturor națiunilor civilizate”^[2], care se numește *drept natural*.

Dreptul pozitiv se împarte în drept național și drept internațional, care, la rândul lor, se împart în *public și privat*. Obiectul de studiu al dreptului privat îl formează raporturile dintre oameni în legătură cu interesele lor individuale. Raporturile dintre oameni și societate, precum și raporturile dintre state sunt reglementate de dreptul public.

O ramură a dreptului privat, și anume baza acestuia, este dreptul civil. Prin ramură de drept se înțelege acel grup de norme juridice și instituții juridice care sunt legate între ele prin obiectul lor comun, care reglementează o anumită categorie de relații sociale. Fiecare ramură de drept are un set de principii comune care stă la baza acesteia, prin unitatea de metodă folosită în reglementarea relațiilor sociale respective, potrivit intereselor din societatea respectivă. Fiecare ramură a sistemului de drept român se caracterizează prin omogenitatea *obiectului de reglementare* și a *metodei de reglementare*. *Dreptul civil* poate fi definit ca fiind acea ramură a dreptului privat care reglementează raporturile patrimoniale și personale nepatrimoniale dintre persoanele fizice și juridice, aflate într-o poziție de egalitate juridică.

Din definiția dreptului civil rezultă care este obiectul său, care sunt subiectele și care este metoda lui de reglementare.

Prin *obiect* al unei ramuri de drept se înțelege acel complex de raporturi sociale care sunt reglementate de regulile de drept ce aparțin ramurii respective. Obiectul ramurii dreptului civil îl constituie acele raporturi sociale de natură patrimonială și personală nepatrimonială care se stabilesc între persoanele fizice și între persoanele juridice (art. 2 C. civ.^[3]).

Raporturile patrimoniale sunt acele raporturi sociale reglementate de norma juridică civilă care au un conținut economic, evaluabil în bani (de exemplu, raporturile care se nasc dintr-un contract de vânzare, închiriere, împrumut).

Raporturile personale nepatrimoniale sunt acelea care nu au un conținut economic și nu pot fi evaluate în bani (de exemplu, raporturile care

^[1] A.L. IBRIȘ, *Conceptele de drept pozitiv și de drept negativ*, 13 februarie 2017, disponibil on-line la adresa www.juridice.ro.

^[2] A se vedea M.B. CANTACUZINO, *Elementele dreptului civil*, Ed. All Educational, București, 1998, p. 12.

^[3] Legea nr. 287/2009 privind Codul civil (republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare).

privesc viața privată a unei persoane: dreptul la nume, la domiciliu, la reputație). Conținutul acestor raporturi îl reprezintă individualitatea persoanei fizice.

Persoana fizică reprezintă omul, privit individual, ca titular de drepturi și obligații civile [art. 25 alin. (2) C. civ.].

Persoana juridică reprezintă orice formă de organizare care, odată ce îndeplinește condițiile cerute de lege, este titulară de drepturi și obligații civile [art. 25 alin. (3) C. civ.].

Raporturile civile se stabilesc între subiectele de drept civil, adică între persoanele fizice, între persoanele juridice sau între persoanele fizice și persoanele juridice.

Prin *metoda de reglementare* a unei ramuri de drept se înțelege poziția părților participante la raportul juridic, care poate fi de egalitate sau de subordonare.

În dreptul civil, poziția părților este de egalitate juridică, ceea ce înseamnă că una dintre părți nu se subordonează celeilalte (de exemplu, în raporturile care se nasc dintr-un contract de vânzare, părțile se află într-o poziție de egalitate juridică – nu neapărat și economică –, în sensul că au posibilitatea de a avea drepturi și obligații și de a le exercita în mod liber; astfel, proprietarul bunului nu îl poate obliga pe cumpărător să achiziționeze bunul, dacă bunul nu corespunde exigențelor acestuia și refuză să îl cumpere; potențialul cumpărător nu îl poate obliga pe proprietar să vândă bunul).

Noțiunea de „egalitate juridică” nu trebuie confundată sau asimilată cu cea de „echitate”. Putem afirma că respectarea principiului egalității este suficientă pentru asigurarea echității, dar nu în toate cazurile, deoarece din punct de vedere logic, echitatea și egalitatea sunt noțiuni care se află în raport de interdependență, întrucât pot exista situații de inegalitate care sunt juste (echitabile), dar pot fi întâlnite și cazuri în care echitatea nu este satisfăcută, dar exigențele egalității sunt îndeplinite^[1].

În ultimii ani, din cauza utilizării contractelor de adeziune^[2], mai ales în raporturile juridice în care una dintre părți are calitatea de consumator, poziția părților tinde să se schimbe. Astfel, de exemplu, într-un contract de vânzare prin care se achiziționează un televizor de la magazinul X, vânzătorul impune toate clauzele contractuale, iar cumpărătorul nu poate decât să le accepte. Vânzătorul nu îl poate obliga pe cumpărător să

^[1] E. CIONGARU, *Transplant juridic în Noul Cod de procedură civilă*, în *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu* Nr. 4/2014, Seria Științe Juridice.

^[2] A se vedea art. 1.175 C. civ.

cumpere, dar dacă acesta ia decizia să cumpere, atunci este obligat să accepte contractul pe care îl impune vânzătorul.

Dreptul civil nu reglementează toate raporturile patrimoniale și personale nepatrimoniale din societate. O parte a acestora este reglementată de alte ramuri de drept, precum: dreptul familiei, dreptul comercial, dreptul internațional privat, dreptul muncii. Pentru a stabili care anume raporturi formează obiectul dreptului civil, se face delimitarea dreptului civil față de celelalte ramuri, prin indicarea obiectului lor de reglementare. Astfel, ceea ce intră în sfera acestor ramuri nu intră în sfera dreptului civil. Trebuie făcută precizarea că abrogarea Codului familiei^[1], abrogarea Codului comercial^[2] și a Legii nr. 105/1992^[3], care reglementa raporturile de drept internațional privat, urmată de reglementarea raporturilor corespunzătoare în noul Cod civil, nu a condus la dispariția ramurilor dreptului familiei, a dreptului comercial și a dreptului internațional privat. Abrogarea codurilor nu a fost determinată de dispariția relațiilor sociale specifice acestor ramuri de drept și nici nu au fost înlăturate normele juridice care le reglementează, ci doar li s-a schimbat locația: au fost reunite în Codul civil. Deci, continuă să existe ramura dreptului familiei, ramura dreptului comercial^[4] și cea a dreptului internațional privat^[5].

Dreptul civil joacă rolul unui așa-numit *drept comun*^[6], în sensul că, ori de câte ori un raport juridic ce aparține unei alte ramuri de drept nu

^[1] Legea nr. 4/1953 privind Codul familiei (republicată în B. Of. nr. 13 din 18 aprilie 1956).

^[2] Codicele de comerț din 1887 (M. Of. nr. 31 din 10 mai 1887).

^[3] Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat (M. Of. nr. 245 din 1 octombrie 1992).

^[4] În același sens, a se vedea ST.D. CĂRPENARU, *Dreptul comercial – între continuitate și contestare*, în *Dreptul* nr. 10/2012, p. 11–22; S. ANGHENI, *Dreptul comercial – între dualism și monism*, în M. ULIESCU (coord.), *Noul Cod civil. Comentarii*, ed. a 3-a, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 56.

^[5] Pentru alte opinii, a se vedea Ș. BELIGRĂDEANU, *Considerații în legătură cu efectele caracterului „monist” al Codului civil român actual asupra ființării, în continuare, a unui „drept comercial” în România*, în *Dreptul* nr. 9/2011, p. 11–25; Ș. BELIGRĂDEANU, *Suntem în prezența unei contradicții între concepția „monistă” a noului Cod Civil, pe de o parte, și prevederile art. 2557 alin. (2) din același cod, coroborate cu existența disciplinei juridice a dreptului comerțului internațional, pe de altă parte?*, în *Dreptul* nr. 11/2013, p. 27–37.

^[6] Pentru a arăta caracterul de drept comun al dreptului civil pentru dreptul financiar, a se vedea I.M. COSTEA, *Drept financiar. Note de curs, conform noului Cod fiscal și noului Cod de procedură fiscală*, Ed. Hamangiu, București, 2019, p. 343; pentru a arăta caracterul de drept comun al dreptului civil pentru dreptul muncii, a se vedea S. PANAINTE, *Considerații referitoare la despăgubirea salariatului în cazul în*

poate fi reglementat, întrucât acea ramură nu conține prevederi relative (adică reguli de drept aplicabile situației juridice respective), se aplică regulile dreptului civil. Acest lucru este posibil, deoarece, pe de o parte, dreptul civil reprezintă baza dreptului privat^[1], iar, pe de altă parte, o serie de ramuri de drept s-au desprins din dreptul civil (de exemplu, dreptul familiei, dreptul comercial). Potrivit art. 2 alin. (2) C. civ., Codul civil este alcătuit dintr-un ansamblu de reguli care constituie *dreptul comun* pentru toate domeniile la care se referă litera sau spiritul dispozițiilor sale^[2]. Totodată, în mod similar, art. 2516 alin. (1) C. civ. prevede faptul că dispozițiile prezentului titlu – Titlul I, intitulat „Prescripția extintivă”, din cadrul Cărții a VI-a, denumită „Despre prescripția extintivă, decădere și calculul termenelor” – constituie *dreptul comun* în materia prescripției extintive.

Secțiunea a 2-a. Delimitarea dreptului civil

Pentru a delimita dreptul civil de alte ramuri de drept, astfel încât să se poată cu ușurință califica o situație juridică, să se poată stabili care norme îi sunt aplicabile, din care ramură de drept, se utilizează mai multe criterii.

§1. Criterii de delimitare

1.1. Obiectul de reglementare

Un prim criteriu de delimitare este, așa cum am arătat, *obiectul de reglementare*. Obiectul ramurii dreptului civil îl constituie acele raporturi sociale de natură patrimonială și personală nepatrimonială care se stabilesc între persoane fizice sau juridice, ca subiecte de drept civil.

care contractul său individual de muncă a fost suspendat de către angajator [art. 52 alin. (2) C. muncii], în *Dreptul* nr. 3/2016, p. 113 și urm.

^[1] A se vedea și Ș. BELIGRĂDEANU, *Suntem în prezența unei contradicții între concepția „monistă” a noului Cod Civil, pe de o parte, și prevederile art. 2557 alin. (2) din același cod, coroborate cu existența disciplinei juridice a dreptului comerțului internațional, pe de altă parte?*, în *Dreptul* nr. 11/2013, p. 28.

^[2] A se vedea și G. BOROI, C.A. ANGHELESCU, *Curs de drept civil. Partea generală – conform noului Cod civil*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 3–4; E. LUPAN, S. SZTRANYICZKI, *Diviziunea dreptului după obiectul lui. Locul dreptului civil în sistemul nostru juridic*, în E. LUPAN, S. SZTRANYICZKI, E. VERESS, R.A. PANTILIMON, *Drept civil. Partea generală – conform noului Cod civil*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 6–8.

1.2. Metoda de reglementare

Metoda de reglementare constă în poziția părților, care poate fi de egalitate sau de subordonare. În dreptul civil, metoda este de *egalitate juridică a părților* în raporturile dintre ele. Spre deosebire de dreptul civil, care aparține domeniului dreptului privat, specific dreptului public este faptul că părțile se află în raporturi de subordonare.

1.3. Caracterul normelor juridice (al regulilor de drept)

Normele juridice sunt reguli generale și abstracte, instituite sau recunoscute de puterea publică, ce reglementează conduita subiecților de drept și a căror respectare este asigurată, la nevoie, prin forța coercitivă a statului^[1].

Norma juridică are trei elemente: ipoteza, dispoziția și sancțiunea. În ipoteză sunt stabilite situațiile în care se aplică norma, în dispoziție este prescrisă conduita pe care părțile raportului juridic pot sau trebuie să o aibă, iar în sancțiune sunt stabilite consecințele nerespectării dispoziției^[2]. O normă juridică nu se identifică, de regulă, cu un anumit articol sau alineat dintr-o anumită lege; aceasta poate fi cuprinsă în mai multe texte de lege, care reunite întrunesc elementele normei juridice^[3].

Normele de drept civil reglementează conduita subiecților în raporturile juridice civile. Ele se pot clasifica după mai multe criterii, și anume:

În funcție de *caracterul conduitei prescrise*, normele juridice pot fi imperative și dispozitive.

Normele imperative sunt acele reguli de drept pe care subiecțiile de drept civil sunt obligate să le respecte; în această situație, ele nu pot stabili alte reguli pentru raporturile dintre ele.

Normele imperative, la rândul lor, se împart în:

– *onerative*: care prevăd în mod expres obligația constând în săvârșirea unei acțiuni, care impun o anumită conduită; de exemplu, conform art. 1101 C. civ., „Sub sancțiunea nulității absolute, opțiunea succesorală este indivizibilă și nu poate fi afectată de nicio modalitate”; potrivit art. 1829 alin. (2) C. civ.: „Chiriașii sunt obligați să contribuie la cheltuielile pentru

[1] A se vedea și I. CETERCHI, I. CRAIOVAN, *Introducere în teoria generală a dreptului*, Ed. All, București, 1993, p. 35.

[2] A se vedea I. REGHINI, Ș. DIACONESCU, *Dreptul civil. Norma de drept civil. Raportul juridic civil*, în I. REGHINI, Ș. DIACONESCU, P. VASILESCU, *Introducere în dreptul civil*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 24-25.

[3] *Idem*, p. 23.

iluminarea, încălzirea, curățarea părților și instalațiilor de folosință comună, precum și la orice alte cheltuieli pe care legea le stabilește în sarcina lor”;

– *prohibitive*: care interzic o anumită conduită, adică săvârșirea unui anumit act sau fapt; de exemplu, conform art. 752 C. civ., „Dreptul de uz ori de abitație nu poate fi cedat, iar bunul ce face obiectul acestor drepturi nu poate fi închiriat sau, după caz, arendat”; de asemenea, potrivit art. 984 alin. (2) C. civ., „Nu se pot face liberalități decât prin donație sau prin legat cuprins în testament”.

Normele dispozitive sunt acele reguli de drept prin care subiecțiile au posibilitatea fie să aleagă o anumită conduită dintre mai multe indicate de legiuitor, fie să stabilească ele însele regulile ce li se vor aplica, acordând o sferă de comportament mai largă subiecților de drept.

Normele dispozitive pot fi:

– *permissive*: care dau posibilitatea părților să aleagă o anumită conduită dintre mai multe indicate de legiuitor, fără, însă, a o impune; de exemplu, conform art. 1108 alin. (1) C. civ., acceptarea succesiunii se poate face expres sau tacit; de asemenea, potrivit art. 1054 alin. (2) C. civ., „Legatul poate fi pur și simplu, cu termen, sub condiție sau cu sarcină”;

– *supletive*: scopul lor este ca dacă subiecțiile nu și-au ales ele însele regulile aplicabile, cu alte cuvinte, atunci când subiecții tac și nu își exprimă cu claritate opțiunea, să se aplice o regulă stabilită de legiuitor pentru acea situație; de exemplu, conform art. 955 alin. (1) C. civ., „Patrimoniul defunctului se transmite prin moștenire legală, în măsura în care cel care lasă moștenirea nu a dispus altfel prin testament”^[1].

Caracterul normelor juridice nu servește doar la delimitarea dreptului civil de alte ramuri de drept, ci și la determinarea sancțiunilor, în cazul încălcării lor.

În dreptul civil predomină normele dispozitive.

În funcție de *interesul ocrotit*, normele juridice pot fi de ordine publică și de ordine privată^[2].

Normele de ordine publică, depășind sfera intereselor private, protejează interesele publice ale societății. Noțiunea de ordine publică înglobează toate principiile și regulile de ordine socială și morală pe care legiuitorul le-a considerat esențiale pentru societate^[3]. În aplicarea normelor, distincția între cele de ordine publică și cele de ordine privată se face de către judecător (adică de către cel care aplică legea, și cu ocazia aplicării

[1] Dispoziții supletive se regăsesc și în art. 955 C. civ.

[2] A se vedea G. BOROI, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ed. a 4-a, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 16.

[3] A se vedea O. UNGUREANU, *op. cit.*, p. 30.

ei, în fiecare caz în parte), în cazul în care legiuitorul nu a arătat expres în conținutul normei că este de ordine publică.

Toate normele de ordine publică sunt imperative, însă, nu toate normele imperative sunt de ordine publică; de exemplu, potrivit art. 1683 alin. (1) C. civ.: „Dacă, la data încheierii contractului asupra unui bun individual determinat, acesta se află în proprietatea unui terț, contractul este valabil, iar vânzătorul este obligat să asigure transmiterea dreptului de proprietate de la titularul său către cumpărător”. Această normă este imperativă, dar nu și de ordine publică, deoarece operează în favoarea cumpărătorului, fiind deci de ordine privată; de exemplu, norma cuprinsă în art. 1011 alin. (1) C. civ. („Donația se încheie prin înscris autentic, sub sancțiunea nulității absolute”) este o normă imperativă de ordine publică; interesul public ocrotit constă în asigurarea principiului irevocabilității donațiilor, pentru că dacă donațiile s-ar putea face prin orice act sub semnătură privată, înscrisul ar putea fi ușor distrus de către donator și astfel nu s-ar putea asigura securitatea circuitului civil^[1]; implicit, este protejat și un interes privat, particular, și anume este protejată voința donatorului^[2], care dispune irevocabil de un drept al său în favoarea unei alte persoane.

Normele de ordine privată ocrotesc interese particulare. Normele dispozitive sunt întotdeauna de ordine privată (însă, nu toate normele de ordine privată sunt dispozitive). De exemplu, conform art. 1672 C. civ.: „Vânzătorul are următoarele obligații principale: 1. să transmită proprietatea bunului sau, după caz, dreptul vândut; 2. să predea bunul; 3. să îl garanteze pe cumpărător contra evicțiunii și viciilor bunului”. Normele la care se referă punctul 3, adică răspunderea pentru evicțiune și răspunderea pentru vicii a vânzătorului, sunt de ordine privată și dispozitivă, deoarece ocrotesc un interes particular, al cumpărătorului, și părțile pot deroga de la ele, agravând obligația, micșorând-o sau înlăturând-o complet^[3].

Interesul clasificării normelor în norme de ordine publică și de ordine privată se regăsește în materia nulităților, când judecătorul stabilește, în funcție de interesul ocrotit, sancțiunea nulității absolute sau relative, care au regimuri juridice distincte.

În funcție de întinderea aplicării normelor juridice, acestea pot fi generale și speciale:

– norme generale, care au cea mai largă sferă de aplicabilitate;

^[1] A se vedea FR. DEAK, *Contracte civile și asigurări*, vol. II, Ed. Actami, București, 1995, p. 19-20.

^[2] A se vedea FR. DEAK, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, ed. a 3-a, Ed. Universul Juridic, București, 2001, p. 122.

^[3] A se vedea FR. DEAK, *Contracte civile...*, p. 83 și p. 91-92; a se vedea și art. 1698, art. 1699 și art. 1708 C. civ.

– norme speciale, care se aplică unei sfere mai restrânse de raporturi juridice, norme care au caracter derogatoriu de la ceea ce se înțelege prin dreptul comun.

Normele generale se aplică în toate cazurile, iar cele *speciale* numai în cazurile expres stabilite de lege. Aceasta înseamnă că, în cazul în care există o normă generală și una specială, care reglementează aceeași situație juridică, se aplică cu prioritate cea specială^[1]; deci norma specială derogă de la cea generală și este de strictă interpretare și aplicare. De exemplu, în materia închirierii unei locuințe, normele generale sunt cuprinse în Codul civil (art. 1824 și urm. C. civ.); în ceea ce privește locuințele cu destinație specială, se aplică regulile din legislația specială (așa cum reiese din art. 1835 C. civ.).

Normele juridice pot fi calificate utilizând toate criteriile de clasificare. De exemplu, o normă juridică poate fi specială, imperativă și de ordine publică.

1.4. Natura sancțiunilor

Nerespectarea normelor juridice atrage o consecință negativă, o sancțiune pentru autorul ei^[2]. Sancțiunile diferă însă în ramurile de drept. Specifică dreptului civil este sancțiunea restabilirii dreptului subiectiv civil încălcat, de regulă, prin repararea prejudiciului (sau a pagubei) care a fost cauzat prin încălcare^[3], ori încetarea acțiunii de vătămare a dreptului personal nepatrimonial. De exemplu, când cumpărătorul nu plătește prețul vânzării, vânzătorul este îndreptățit să obțină fie executarea silită a obligației de plată, fie rezoluțiunea vânzării, precum și, în ambele situații, daune-interese, adică pagubele pe care le-a suferit, sau și daune morale (art. 1724 C. civ.).

1.5. Calitatea subiectelor

În dreptul civil, subiectele nu au o calitate specială; sunt persoane fizice sau persoane juridice. Dar în alte ramuri de drept, subiectele au o

^[1] A se vedea G. BOROI, *op. cit.*, p. 16-17.

^[2] A se vedea GH. BELEIU, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a 11-a revăzută și adăugită de M. NICOLAE, P. TRUȘCĂ, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 26.

^[3] Principiul care se aplică în această materie este acela al reparării *integrale* a prejudiciului. În literatura juridică s-a afirmat că acest principiu trebuie aplicat și în alte ramuri de drept, nu numai în dreptul civil (de exemplu, în dreptul muncii); a se vedea, în acest sens, S. PANAINTE, *op. cit.*, p. 115.